



## Starvický (chocholatý) stavák (2. část)

**Je nepochybné, že všechna plemena volatých staváků, která ve střední Evropě existovala, měla totožné prapředky jako náš český stavák. Byli to původní štajgři, šteleři, polští hladkohlaví staváci, chebské straky, starvičtí staváci či vyhynulí polabští kolčaváci. Původní chocholatí štajgři, oblíbení zejména ve Slezsku u německých chovatelů, se v polovině dvacátého století změnili vlivem upřesňování názvosloví jednotlivých plemen na dnešní starvické staváky.**

**N**a rozdíl od německé odborné literatury nebyl „chocholatý štajgr“ u nás tématem, které by přitahovalo větší pozornost. Naši chovatelé českých staváků zavrhlí jakoukoliv formu chocholky u českých staváků už někdy na přelomu deva-



tenáctého a dvacátého století, podobně jako moravští chovatelé pěstrosů zavrhlí chocholku u moravských pěstrosů.

Ani první dvě holubářské publikace v šedesátých letech devatenáctého století (autoři Jerábek a Špatný) toto téma nezmiňují, což je vzhledem k tehdejší úrovni českého holubářského názvosloví celkem pochopitelné.

V další české publikaci od Bohumila Baušeho „Drůbež“ (část o holubech) z roku 1898 se sice už o „stavákovy“ píše, ale zřejmě jde o nevolatého kruhového teskače chovaného v Německu se špičatou chocholkou.

V pasáži o voláčích v téže publikaci je uvedeno 11 starých plemen voláčů, ale ani štajgr, ani český stavák zde uveden není. Také Severin Flora ve své monografii „Český holub stavěcí“ z roku

1921 se chocholatými štajgry nezabývá. Jednou z mála zmínek o výskytu chocholatých staváků v Čechách je zpráva v časopise „Kuří dvůr“ (ročník 8) z roku 1897, že chocholatí staváci byli vystaveni na výstavě v Roudnici.

Prvním významným českým autorem, který použil již současný název „starvický stavák“, byl Vojtěch Mrštík ve své knize „Holubí plemena a jejich chov“. Tuto publikaci napsal Mrštík na objednávku moravského nakladatelství „Domov“ z Předmostí z března 1942 v letech 1942 až 1950. Tato publikace se ale ke čtenářům nedostala, protože ji totalitní komunistický režim odmítl vydat. Díky dcerám V. Mrštíka Ludmile Duškové a Evě Holanové se rukopis zachoval až do roku 2009, kdy se ho ujalo vydavatelství Václava Tichého, které tuto na svoji dobu velmi kvalitní publikaci vydalo. Čtyřicátá léta dvacátého století byla poznamenána

napjatými vztahy mezi Čechy a Němci, což se odráží i v textu této pozoruhodné publikace. Dejme slovo V. Mrštíkovi, co tehdy soudil o starvickém stavákovy: „Je přirozené, že holub tak vynikajících hodnot, jako je český stavák, našel oblibu především u našich nejbližších sousedů, z nichž mnozí nebyli dosti spravedliví v otázce původu. Tak v některých cizích dílech o holubech čteme o staváku polském nebo i slezském. V Německu mají dokonce staváky tři! První (Steigerkröpfer) byl vyvlastňován již ve starších dobách. Je uznáván pouze jednobarevný (v barvě černé, červené, žluté,



bílé a modré černopruhé). Dalším jeho podstatným znakem je čistě perlové bílé oko a velmi štíhlá postava, obdařená úzkým

voletem. Druhý je německý chocholatý stavák (Starwitzer Flügelstelle nebo též Haubensteiger). Uznává se v těchto barvách jako první. Objevují se však v těchto barvách i ptáci bělokosí. Kromě toho si vzorníkem uznávají i sedlatí, tygři a kaprať. Typové znaky jsou stejné a připojuje si k nim ještě záhlavní lasturovitá chocholka. Oči jsou čistě perlové. Třetí, nejmladší stavák je tzv. slezský stavák, při čemž slovem slezský se rozumí bývalé pruské Slezsko. Uznávají se u něho též ptáci jednobarevní, tygrčvaní, bělokosí a lysí. Typ se podobá typům předchozím, žádá se však kulovitě a dobi



podvázané vole. Zajímavé je, že po našem vzoru se připouští červeně protkaná duhovka a že se klade mimořádný důraz na lesk peří. Všichni tito „cizí“ štaváci jsou ovšem českými štaváky. Českoslovenští chovatelé chocholatého štaváka neuznávají vůbec a oba druhé posuzují jen svými oficiálními vzorníky.“ Tolik názory V. Mrštíka, poznamenané tehdejší pohnoutou dobou. Vzhledem k tomu, že tato Mrštíkova publikace mohla být vydána až v roce 2009, tak se tento názor z poloviny dvacátého století mezi chovatelskou a odbornou veřejností nedostal. Kouzlem nechtěného má tato publikace, která na své vydání čekala šest desítek let ještě jeden význam. A to ten, že mnohdy i informace z poměrně nedávné doby musíme brát s rezervou, protože jsou mnohdy ovlivněny společenskou atmosférou nebo prostě úhlem pohledu a motivací příslušného autora.

Další a dosud poslední českou publikací, zabývající se historií a chovem starvických štaváků, je kniha „Český štavák a jeho příbuzní“ z roku 2008 (autor Ing. Tomáš Sousedík, vydavatelství Václava Tichého v Praze). Tato publikace je dvojjazyčná a zabývá se star-

vickým štavákem v českém i německém jazyce a obsahuje i originál polského vzorníku (v polštině).

Z výše uvedeného je patrné, že pokud se chceme o historii původu starvických štaváků dozvědět více, musíme jít do převážně německých pramenů. V německé holubářské literatuře je často již v devatenáctém století



uváděn jako kladský voláč, chocholatý tleskač nebo (nejčastěji) chocholatý štajgr podle široké lasturovitě chocholky s postranními růzicemi. Jeden z prvních kusů popisů je z roku 1869 od Neumeistera, který ho nazval „rakouským (něco meziněmeckým a holandským) voláčem“.

Dle Neumeistera se vyskytoval jen celobarevný ve „velmi lesklých“ barvách – černé, žluté, modré a bílé (červená zřejmě byla v tomto soupisu opomenuta). Další německý autor Dürigen již v roce 1886 zdůrazňoval spojitost mezi chocholatými štaváky a štajgry. Podle něho byl ve své domovině chocholatý štajgr zřejmě dosti početný až do dvacátých let minulého století, později začal ustupovat štajgrům a jiným voláčům.



- 1 0,1 starvický štavák bílý
- 2 1,0 starvický štavák černý sedlatý
- 3 1,0 starvický štavák černý bělohrotý
- 4 1,0 starvický štavák modrý bělouš
- 5 1,0 starvický štavák černý tygr
- 6 Předseda klubu starvických štaváků Eduard Cigán se svým černým bělohrotým „štajgem“

Další názory zahraničních autorů na historii a chov starvického štaváka si přiblížíme v dalším dílu tohoto seriálu.

Text a foto Ing. TOMÁŠ SOUSEDÍK

## O budapeštském krátkozobém rejdiči

**Je málo plemen, která zažila za poslední století takový rozmach a vzestup, jako budapeštský krátkozobý rejdič. Ve skupině chovatelsky náročných krátkozobých plemen pak jev už zcela ojedinělý.**

Budapeštský krátkozobý vyšel z původně středozobých rejdičů, kteří se chovali ve staré habsburské monarchii hlavně ve velkých městech, jako byla Vídeň, Budapešť, nebo Praha. Centrem byla nepochybně Vídeň, která udávala tón ve všech oblastech životního stylu, tedy i v chovatelství, vzpomeňme jen výstavbu „cí-

sařského holubníku“ ve vídeňském Schönbrunnu za císařovny Marie Terezie mezi léty 1750–1760. Časem – už pro vzdálenost těchto měst – začal chov těchto rejdičů dostávat všude osobité rysy, takže na počátku minulého století se vyhranila tři středoevropská krátkozobá plemena – rejdič vídeňský, budapeš-

